Ανδρική Ματιά

Μοιράζει τον εργασιακό χρόνο του ανάμεσα στη μετάφραση, το δοκίμιο και τη λογοτεχνία. Αν κάτι τον χαρακτηρίζει είναι η εμμονή του στον Τζαίημς Τζόυς. Θεωρείται άλλωστε από τους πιο αξιόλογους μελετητές του. Το άλλο μεράκι του Άρη Μαραγκόπουλου είναι η λογοτεχνική συγγραφή. Πριν από λίγους μήνες κυκλοφόρησε το μυθιστόρημά του *Οι ωραίες ημέρες του Βενιαμίν Σανιδόπουλου* (*Κέδρος*). Ένα μυθιστόρημα που η κριτική χαρακτήρισε μεταμοντέρνο και στο οποίο συνδυάζει τρία τουλάχιστον είδη του λόγου: το ημερολογιακό μυθιστόρημα, την ποίηση, την επιστημονική φαντασία.

Αναφέρεται σε μια περιπετειώδη και έως ένα βαθμό μυθική προσωπικότητα, αυτή του Βενιαμίν Σανιδόπουλου, που ο συγγραφέας καλείται να αποκρυπτογραφήσει μέσα από ημερολόγια, πολιτικά άρθρα, ερωτικές επιστολές, ακόμη και διάσπαρτα ποιήματα.

Ο Βενιαμίν Σανιδόπουλος ήταν ο ήρωας του προηγούμενου μυθιστορήματος του Μαραγκόπουλου με τίτλο *Πορτραίτο Θλιμμένου Άνδρα σε Τραίνο*. Επανέρχεται στο προσκήνιο για να καταγράψει κριτικά έως και επιθετικά την εποχή του. Όμως, αυτό που διαπιστώνει ο αναγνώστης είναι η έμμεση βιογραφική αναφορά στον ίδιο τον συγγραφέα του μυθιστορήματος. Μια αναφορά στο άλλο εγώ του. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι ο Μαραγκόπουλος αποκαλεί το έργο του «ανδρική» μυθιστορία. Τι υπονοεί; «Τα πράγματα στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα αντιμετωπίζονται από την πλευρά των ανδρών που έχουν επίγνωση του ρόλου τους στην Ιστορία». Και όλοι γνωρίζουμε ότι η οπτική των ανδρών ιστορικά είναι εντελώς διαφορετική από αυτή των γυναικών.

Ο αναγνώστης θα συναντήσει συχνές αναφορές στον Τζαίημς Τζόυς. Δεν είναι τυχαίο. Ο Μαραγκόπουλος έχει ασχοληθεί κατά κόρον μαζί του. Έχει ήδη δημοσιεύσει τέσσερις σχετικές μελέτες: «Τζάκομο Τζόυς» (*Σμίλη*), *Ulysses, Οδηγίες προς τους Ναυτιλλομένους* (*Δελφίνι*), *Βιβλιογραφία Τζόυς* (Ε.ΚΕ.ΒΙ.) και το *Αγαπημένο Βρωμοδουβλίνο* (*Κέδρος*). Προς τι αυτή η εμμονή; «Ο Τζόυς είναι ο 20ος αιώνας, μια *ήπειρος νοήματος*, όπως έλεγε και ο Μπόρχες. Αν δεν εντρυφήσεις στο έργο του οπωσδήποτε χάνεις κάτι σημαντικό από τη λογοτεχνική διαθήκη της εποχής μας. Τον διαβάζω με αμείωτο ενδιαφέρον πάνω από τριάντα χρόνια και επομένως μέσα από εκείνον έμαθα να διαβάζω και να γράφω λογοτεχνία».

Συχνά πυκνά αισθάνεσαι πίσω από τη σκέψη του συγγραφέα να υπάρχει ολοζώντανος ο Τζόυς, τόσο που διακινδυνεύεις την ερώτηση: Πόσο σας έχει επηρεάσει; «Διόλου δεν αισθάνομαι την ανάγκη να τον μιμηθώ. Και είμαι απολύτως σίγουρος ότι σε τίποτα δεν τον έχω μιμηθεί. Κανείς κριτικός, άλλωστε, δεν έχει να πει κάτι παρόμοιο. Μόνο στην ανατρεπτική φιλοδοξία· αλλά αυτήν θα μπορούσα να την έχω δανειστεί και από τον Μαρξ που επίσης διαβάζω τριάντα και πάνω χρόνια. Ο Τζόυς είναι όλη η λογοτεχνία, γι' αυτό και κανείς δεν μπόρεσε –ακόμη και αν θέλησε– να τον μιμηθεί».

Στα ημερολογιακά κείμενα του Βενιαμίν Σανιδόπουλου αποκαλύπτονται κυρίως οι σκέψεις του για τα πρόσφατα ιστορικά γεγονότα. Με τρόπο γλαφυρό σχολιάζει όχι μόνο τα γεγονότα που βίωσε ο ίδιος αλλά και αυτά που εντάσσονται στη συλλογική μνήμη.

Ποια είναι η σχέση του με την Ιστορία;

«Οι *Ωραίες Ημέρες* επιχειρούν μια ανάγνωση της πρόσφατης –της μετά την ιδιωτική τηλεόραση– Ιστορίας. Παρακολουθούν την κανονικότητα ενός διανοούμενου· καταγράφουν τις επιδράσεις που η κανονικότητα της ζωής του δέχεται αυτά τα χρόνια της παγκοσμιοποίησης. Θεωρούν δεδομένο ότι ο διανοούμενος στην εποχή μας περισσότερο από ποτέ οφείλει να είναι αυτό που ήταν και ο Κάλας: *ποιητής, διαγνωστικός, πολεμικός.* Αυτό είναι και ο Σανιδόπουλος: ένας δρών διανοούμενος που απεχθάνεται μέχρι θανάτου την κοινωνική συναίνεση».

Σε αυτό το μυθιστόρημα, ανάμεσα σε άλλα ο Μαραγκόπουλος καταπιάνεται και με το φλέγον για την εποχή μας θέμα της λογοτεχνίας. Ανασύρω κάποιες σκόρπιες φράσεις του: «Η ανάγνωση δεν είναι αυτό που ήταν. Γέμισαν τα βιβλία από φωτογραφικά κλισέ που θλιβεροί νονοί τα βάφτισαν λογοτεχνία…»

Όσο για τη ροζ λογοτεχνία; «Φοβάμαι πως είναι σαν την τηλεόραση ή τις κατσαρίδες: εξαιρετικά ανθεκτική, θα επιβιώσει και μετά το πυρηνικό ολοκαύτωμα…».

Ύστερα από αυτές τις αφοριστικές φράσεις, η άποψη του Μαραγκόπουλου για την κατάσταση που επικρατεί στην Ελληνική λογοτεχνία έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον:

«Η σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία δεν πρέπει να συγχέεται με τη σύγχρονη βιβλιαγορά. Η σύγχρονη, λοιπόν, βιβλιαγορά, κυριαρχείται από το βιβλίο με ημερομηνία λήξεως: η ημερομηνία αυτή ταυτίζεται συνήθως με το τέλος της ανάγνωσής του. Η ελληνική λογοτεχνία έχει, ωστόσο, σημαντικές σύγχρονες φωνές όπως η Γαλανάκη, ο Γιατρομανωλάκης, ο Πανσέληνος, η Καρυστιάνη, ο Νόλλας και άλλοι, που ευτυχώς δεν έχασαν την επαφή τους με την παράδοση του ανθρωπισμού».

Εφημερίδα *Καθημερινή*
Κυριακή 9 Μαΐου 1999
Πέγκυ Κουνενάκη